

Det velfærdssamfund,
vi gerne vil give videre

Tanker om velfærd inden for de
planetære grænser

Det velfærdssamfund, vi gerne vil give videre

*Tanker om velfærd inden for de
planetære grænser*

Akademiet for Social Innovation

Det velfærdssamfund, vi gerne vil give videre

Copyright © 2025

Akademiet for Social Innovation

Thoravej 29
2400 København NV
Mail: kontakt@afsi.dk

Akademiet for Social Innovation

Anne Vorre Hansen, chefanalytiker, Ph.d
Clara Dawe, sekretariatsleder
Sofie Frederikke Lau-Jeppesen, projektleder

Design og layout

Amanda Vincentz B. Gallmann, identitets-og designansvarlig i
Akademiet for Social Innovation

Redigering og korrektur

Ulla Dubgaard, kommunikationsansvarlig i Akademiet for Social
Innovation

Foto

Billeder af Svanninge Bjerge - Tobias Nicolai
Billede af Jonas Bjørn Whitehorn - Tina Landeværn Kristensen
Billede af Grønne Nabofællesskaber - Ida Guldbæk Arentsen
Billede af Polymeren - Morten Blist

unsplash.com:

Venus Major - Two women sitting on green grass

Indhold

Indledning

- 6 **Forord**
- 9 **Om initiativet**
- 10 **Læsevejledning**

Del 1.

- 11 **På vej mod en ny forståelse af velfærd**

Del 2.

- 18 **En ny velfærdsforståelse i praksis**
 - Lokale fællesskaber: Her er vi sammen om noget 19
 - Naturforbindelse: Velfærd i naturen 28
 - Økonomi: Nye værdiforståelser 37

Del 3.

- 46 **Fra tanker til nye handlemuligheder**
 - Pejlemærker for en ny velfærdsforståelse 47
 - Udvid forestillingsevnen sammen 52
- 58 **Hvis du vil mere**

Glimt

Glimt af det velfærdssamfund, der spirer

S. 16, 26, 36, 41, 45, 51

Forord

Vi står ved en skillevej. Det velfærdssamfund, vi kender og er stolte af, er under pres. Det bliver synligt for os i manglen på arbejdskraft på centrale velfærdsområder, i oplevelsen af manglende tid og ressourcer til det, der er vigtigst for os, og en stigende bekymring i befolkningen for, om velfærdssamfundet fortsat vil være til stede, når de bliver gamle eller syge.

Men også i en mere snigende fornemmelse af, at vi som samfund ikke lykkes med at omsætte den enorme stigning i materiel velstand til øget trivsel og prioritering af det, der betyder mest for os; fællesskaber, nære relationer og mening i tilværelsen.

Vi står overfor accelererende økologiske kriser og en stigende bevidsthed om de konsekvenser, som vores samfundsmodel har for klima, miljø og natur. Samtidig diskuterer vi, om vi har råd til både velfærd og grøn omstilling. Om vi kan lægge afgifter på oksekød, hvis det gør, at den enlige mor ikke længere har råd til at servere spaghetti med kødsovs for sine børn. Og hvordan vi kan komme til at arbejde mere og sikre den økonomiske vækst, der er grundlaget for velfærdssamfundet. Det er, som om de to virkeligheder – et velfærdssamfund under pres og de accelererende økologiske kriser – ikke mødes i samtalen om, hvordan vores samfund skal udvikle sig, og hvordan vi skal handle.

“Det er, som om de to virkeligheder
– et velfærdssamfund under pres og de
accelererende økologiske kriser – ikke mødes i
samtalen om, hvordan vores samfund skal udvikle
sig, og hvordan vi skal handle.”

Men hvad sker der, hvis vi lader de to virkeligheder møde hinanden? Hvordan ser velfærdssamfundet ud, hvis præmissen er, at plantens og menneskers trivsel er uløseligt forbundet? Og hvilke handlemuligheder åbner sig, hvis vi lader fællesskaberne og den natur, vi gerne vil have til at trives, danne afsæt? De spørgsmål har en arbejdsgruppe i Akademiet for Social Innovation, det seneste år, lagt fælles tankekraft i at undersøge. Vi er mødtes på tværs af forskellige perspektiver, erfaringer og roller. Vi har talt med hinanden og med praktikere og eksperter, og vi har dykket ned i relevant litteratur og eksempler på ny og inspirerende praksis.

Vi ville – og vil fortsat - puste nyt liv i samtalen om udviklingen af vores velfærdssamfund, som vi oplever som fastlåst, præget af falske modsætninger og med for lidt plads til diskussion af, hvad velfærd egentlig er og skal være i fremtiden.

Der er meget i gang allerede, meget der spirer, og som vi kan lade os inspirere af. Lokale fællesskaber, hvor mikrohandlinger ift. grøn omstilling skaber social sammenhængskraft og relationer. Borgerdrevne mødesteder, der skaber rammer for lokal erhvervsudvikling og fællesskaber. Nye modeller for beslutningsprocesser i kommunen, hvor de planetære grænser medregnes i beslutningsgrundlaget. Det giver os håb for, at der findes veje frem og handlemuligheder. Vi ser et behov for at få de perspektiver ind i vores lokale og nationale diskussioner om udviklingen af vores velfærdssamfund og i udviklingen af ny praksis.

Denne tekst er til dig, der i praksis, strategisk eller politisk arbejder med velfærd, og som ønsker en ny samtale om, hvad velfærd er – og skal være i fremtiden.

God læselyst – vi glæder os til dialogen!

Anders Folmer Buhelt, akademidirektør i Akademiet for Social Innovation

Christa Breum Amhøj, stifter af Aktionsuniversitetet

Britt Wendelboe, projektchef i TrygFonden

Elise Sydendal, klimaaktivist i Den Grønne Ungdomsbevægelse

Emma Holten, feminist, aktivist, moderator og forfatter

Gitte Bylov Larsen, social- og sundhedsdirektør i Gladsaxe Kommune

Helene Bækmark, direktør for Regionssekretariatet i Region Midtjylland

Helene Forsberg, direktør for Kvinderådet

Johan Dubert, direktør for social innovation og stifter i Impactly

Malte Moll Wingender, partner i Analyse & Tal

Mikkel Klausen, chef for uddelinger, udvikling & kommunikation i LB Foreningen

Torben Frølich, kommunaldirektør i Gentofte Kommune

Om initiativet

Det velfærdssamfund, vi gerne vil give videre udspringer af Akademiet for Social Innovations arbejde med fremtidens velfærdssamfund under overskriften ”Mobilisering til Velfærd”.

Formålet med denne udgivelse, og analyserne bag, er at præsentere nye perspektiver på udviklingen af vores velfærdssamfund. Perspektiver, der kan vise vejen til et bæredygtigt velfærdssamfund, hvor mennesker trives, og hvor vi respekterer de planetære grænser. Og som åbner andre mulighedsrum, end dem vi møder i den politiske debat, hvor det ofte handler om hvem, hvordan og hvor meget - og i mindre grad om, hvad velfærd egentlig er og skal være i fremtiden.

Det er Akademiet for Social Innovation, der har taget initiativ til arbejdet. Analyser og vidensindsamling er udført i et samarbejde mellem medarbejdere i Akademiet for Social Innovation og en arbejdsgruppe bestående af medlemmer af Akademiet og andre eksperter på tværs af forskellige faglige perspektiver og - ståsteder. Fælles for arbejdsgruppens medlemmer har været en ambition om at skabe et nyt afsæt for videreudviklingen af vores velfærdssamfund, som de kunne bruge i deres eget arbejde og som et bidrag til andre. Arbejdsgruppen omkring undersøgelsen har haft en vigtig rolle i mobiliseringen af ny viden og perspektiver, både ved at bringe deres egen praksis i spil og overføre viden fra initiativet til egen praksis.

Arbejdet er gennemført i perioden foråret 2024 til efteråret 2025, hvor gruppen har mødtes til en række workshops og arbejds møder. Mellem workshops er der blevet indsamlet viden gennem litteraturstudie, ekspertinterviews og deskresearch, som er blevet kvalificeret og diskuteret af arbejdsgruppen.

Akademiet for Social Innovation har det redaktionelle ansvar for teksten.

Læsevejledning

I denne publikation deler vi ud af samtaler, indsigter og inspiration, vi selv har taget med os videre fra arbejdet. Det gør vi gennem artikler, interviews og eksempler på, hvordan det kan se ud i praksis.

Publikationen består af tre dele:

Del 1.

Første del introducerer nogle af de grundlæggende udfordringer, som vi ser i vores nuværende velfærdsmodel og præsenterer en række perspektiver, der kan bidrage til et nyt afsæt for udviklingen af vores velfærdssamfund.

Del 2.

Anden del er tre artikler, som gennem interviews med praktikere og eksperter giver forskellige bud på, hvordan vi kan udvikle et velfærdssamfund, hvor både mennesker og planeten trives. Vi zoomer ind på: lokale fællesskaber, naturforbindelse og økonomi.

Del 3.

Tredje del præsenterer nye handlemuligheder for, hvordan vi kan arbejde med udviklingen af vores velfærdssamfund og ideer til, hvordan det kan omsættes i praksis.

Glimt af det velfærdssamfund, der spirer

Indimellem præsenterer vi inspirerende eksempler på mennesker, steder og organisationer, som giver nye perspektiver på, hvordan fremtidens velfærd kan se ud. Eksemplerne er meget forskellige og stikker i mange retninger – og det er helt med vilje. Tilsammen tegner de konturerne af et velfærdssamfund, hvor mennesker og planetens trivsel er i centrum.

Del

På vej mod en ny forståelse af velfærd

I denne artikel introducerer vi nogle af de grundlæggende udfordringer, som vi ser i vores nuværende velfærdsmodel og præsenterer en række perspektiver, som kan bidrage til et nyt afsæt for udviklingen af vores velfærdssamfund.

1.

På vej mod en ny forståelse af velfærd

Det danske samfund er bygget på den grundlæggende idé om, at de bredeste skuldre skal bære den tungeste byrde, og at vi alle har *ret til* et godt liv med tryk, opfyldelse af basale behov, rettigheder og mulighed for at udfolde os som aktive medborgere i samfundet.

Det er den universelle velfærdsmodel med rettigheder til uddannelse, lægehjælp, folkepension og meget mere, som er det fundament, det danske samfund hviler på. En model, der langt henad vejen er lykkedes med at skabe rammer for det gode liv for de mange og skabe et niveau af velstand, opfyldelse af materielle behov og lige muligheder, hvis lige ikke findes ret mange andre steder i verden.

Velfærdssamfundet er noget vi – helt berettiget – er stolte af at have skabt og leve i.

Samtidig er det, som om vi er strandet i diskussionerne om, hvordan vi skal løse nogle af de komplekse samfundsproblemer, som vi, trods gode intentioner og gentagne forsøg, ikke rigtigt er kommet videre med. Unge, der står uden for job og uddannelse. Ulighed i sundhed. Ensomhed. Stress. Vi er selv ved at være trætte af at lave den opremsning igen og igen. På tværs af udfordringerne vokser erkendelsen af, at vores systemer ikke er i stand til at skabe løsninger, bl.a. fordi de bygger på rettigheder, der udløser standardiserede ydelser.

Vi er også strandet i diskussionen om, hvor ressourcerne til velfærd skal komme fra. Hvor pengene skal komme fra, og hvor vi skal finde de mennesker, der skal udføre opgaverne og på hvilke vilkår. Vi mangler mennesker, der vil, og er

“Velfærdssamfundet er noget vi – helt berettiget – er stolte af at have skabt og leve i.”

kvalificeret til at arbejde i de helt centrale funktioner i vores velfærdsinstitutioner. Vi ser samtidig en demografisk udvikling, der udfordrer de rettigheder og ydelser, vi kan forvente fra det offentlige system. Der er stigende udgifterne til det specialiserede socialområde. Flere og flere vælger at tegne private sundhedsforsikringer, fordi vi ikke tror på, at det offentlige systems sundhedstilbud er tilstrækkeligt. *Velfærdsgabet* bliver ofte brugt som en betegnelse for et misforhold mellem danskernes stigende velstand og deraf større forventninger til velfærdsydelserne og den virkelighed, man oplever på skoler, plejehjem og i sundhedsvæsenet. Undersøgelser viser, at flertallet af danskerne forventer, at velfærden bliver dårligere i fremtiden, end den er i dag, og at mange er bekymrede for, om velfærdssamfundet stadig vil være der, den dag de får brug for det.

Velfærd inden for planetens grænser

Den sociale bæredygtighed i vores velfærdssamfund er altså udfordret. Og det er den miljømæssige bæredygtighed også. Vores samfundsmodel – og dermed også vores velfærdssystemer – er bygget på et overforbrug af klodens ressourcer og overskridelse af planetens grænser.

Danskerne har et af de højeste klimaaftryk i verden. Det forbrug sker også i vores velfærdssystemer. Og det sker som del af en samfundsstruktur, hvor stigende velstand har ført til et stort privat forbrug og træk på jordens ressourcer. Samtidig ses finansieringen af velfærd som værende tæt koblet til økonomisk vækst.

“Det peger alt sammen på, at vi ikke længere kan ignorere naturen og klimaet i samtalen om velfærd.”

Samtidig begynder konsekvenserne af klimaforandringer og økosystemer under pres at påvirke vores liv, trivsel og velfærd i Danmark. Fedtemøg og havdød i de danske farvande og fjorde, mere ekstremt vejr, som giver voldsomme oversvømmelser, forurenede grundvand og arter og naturområder, der forsvinder. Det påvirker os og vores livskvalitet.

Og vi ser ind i en fremtid, hvor påvirkningerne kun bliver større og større. Samtidig får vi mere og mere viden om, hvordan menneskers trivsel og forbindelse til naturen hænger sammen. Det peger alt sammen på, at vi ikke længere kan ignorere naturen og klimaet i samtalen om velfærd - både på samfundsmæssigt plan og i diskussionen om det gode liv.

Læs mere om, hvordan naturen bliver inkluderet i samtalen om velfærd i *Grønne Nabofællesskaber* i interviewet med Bent Mariager på side 20

Kigger man til dansk velfærdsforskning de senere år, er kobling mellem velfærd og natur og miljø fortsat et meget underrepræsenteret perspektiv. I undersøgelser, hvor velfærd og fx klimaforandringer kobles, sker det oftest ud fra en prioriteringslogik; hvad er vigtigst - velfærd eller bekæmpelse af klimaforandringer? En logik, hvor velfærd og klima bliver sat op mod hinanden og ikke i sammenhæng som internt forbundne. Den logik går ofte igen i den politiske debat.

Der, hvor vi finder eksempler på koblingen, er i den lokale udvikling af velfærd. Flere steder i landet begynder man at arbejde *stedbaseret*. At tage udgangspunkt i stedets ressourcer, både i form af mennesker, relationer, bygninger, historie mm.

Læs mere om, hvordan steders ressourcer kan være en strategi for udvikling af velfærd i interviewet med Janne Nielsen på side 22

Nye økonomiske perspektiver og værdibegreber kan vise vej

De senere år er der dog opstået forskellige nye økonomiske strømninger, som kan inspirere til en forståelse af velfærd, der gør op med den falske modsætning mellem klima og velfærd. Og som kan give os et nyt blik på, hvad velfærd egentlig er, og hvor ressourcerne skal komme fra.

Det er økonomiske strømninger, som fx doughnut økonomi, økologisk økonomi, trivselsøkonomi og ”antivækst” (degrowth), som har det til fælles, at de sætter både menneskers og planetens trivsel som målet for økonomien. Og som på forskellige måder har en indbygget væstkritik.

Læs mere om Den Grønne Ungdomsbevægelses perspektiv på, hvordan økonomisk vækst er uforeneligt med et bæredygtigt velfærdssamfund i interviewet med Gorm Nissen på side 38

Trivselsøkonomi er en bevægelse blandt økonomer med det overordnede mål, at økonomien skal ”understøtte fundamentale behov og rettigheder for nulevende og fremtidige generationer inden for de plantære grænser” (Wellbeing Economy Lab, 2024). Det betyder bl.a. at man ser sundhed, forebyggelse og trivsel som fundamentale nødvendigheder for samfundets udvikling og ikke kun som udgifter, at planetens trivsel er forudsætning for menneskers trivsel, og at vi skal have det lange lys på i udviklingen af vores velfærdssamfund. Vi har med andre ord en forpligtelse til at sikre at fremtidige generationers trivsel ikke kompromiteres af de nulevendes.

Doughnutøkonomi, der er udviklet af den britiske økonom Kate Raworth, har som præmis, at økonomien skal holde sig inden for planetens grænser, samtidig med at den skal sikre, at menneskers basale behov bliver opfyldt. Som samfund skal vi sikre, at ingen ”falder igennem”

doughnuten, dvs. ikke får opfyldt deres basale behov, men sikringen af dette må ikke indebære, at vi overskrider planetens grænser. Vi skal med andre ord balancere de to hensyn - hele tiden.

Læs mere om hvordan doughnutøkonomi kan bruges som et beslutningsredskab i interviewet med Dennis Lisbjerg på side 42

En anden relevant økonomisk strømning i denne sammenhæng er feministisk økonomi. Feministisk økonomi kritiserer den neoliberale økonomi for overforbrug, ulighed og u hensigtsmæssige udnyttelse af ressourcer og den lave eller manglende værdisætning af omsorgsarbejde i klassisk økonomisk teori. Det gælder den måde, vi udregner samfundsøkonomisk værdiskabelse og dermed også prioriterer politisk. Det handler både om det betalte omsorgsarbejde, som foregår i velfærdsinstitutionerne, og det ubetalte, der foregår i familier, blandt venner og andre nære relationer. Feministiske økonomer påpeger, at netop en større prioritering af omsorgsarbejde er essentielt for at opnå et bæredygtigt samfund, som respekterer planetens grænser.

”Det handler både om det betalte omsorgsarbejde, som foregår i velfærdsinstitutionerne, og det ubetalte, der foregår i familier, blandt venner og andre nære relationer.”

Naturforbindelser

En anden indgangsvinkel til samtænkning af natur og velfærd kommer fra vores stigende viden og forståelse af de positive effekter, naturen har på menneskers mentale og fysiske helbred, og hvor meget det betyder for vores livskvalitet at have adgang til natur.

I denne optik handler samtænkningen af velfærd og natur ikke bare om, at velfærdssamfundet skal bygges på en økonomisk model, der tager højde for de planetære grænser, men også om, at det er velfærd, at naturen findes, trives, og at vi kan være en del af den.

I en dansk kontekst er der fx lavet undersøgelser af effekten af naturintegrerede sociale indsatser for unge i udsatte positioner, der konkluderer, at naturen har en positiv virkning på unges trivsel.

Læs mere om, hvordan Køge Kommune arbejder for mere adgang til natur med oprettelsen af en lokal naturfond i interviewet med Jonas Bjørn Whitehorn på side 29

Læs mere om, hvordan det at bo tættere sammen, både kan højne menneskers og naturens trivsel i interviewet med Jacob Rask på side 24

Læs mere om naturintegrerede sociale indsatser i interviewet med Caroline-Marie Vandt Madsen på side 32

“...det er velfærd, at naturen findes, trives, og at vi kan være en del af den.”

Glimt

Havearbejde som terapi

– Den Sociale Blomsterhave

Bispebjerg Hospital etablerede i 2016 en dyrkningshave, som var tiltænkt særligt psykisk sårbare. Det er et sted, hvor brugerne kan dyrke jorden og prøve kræfter med at arbejde og en destination for patienter, personale og bydelens øvrige beboere, der kan nyde blomsterne. Tanken er, at haven ikke blot er et sted, for planter til at spire og gro, men også at mennesker og fællesskaber kan gro. Haven er en del af de oprindelige Helende haver, som ligger ved Bispebjerg Hospital i København.

Læs mere om Den Sociale Blomsterhave [her](#).

Del

En ny velfærdsforståelse i praksis

I de følgende tre artikler udfolder vi, gennem interviews med praktikere og eksperter, forskellige bud på, hvordan vi kan arbejde med at udvikle et velfærdssamfund, hvor både mennesker og planeten trives. Vi zoomer ind på: lokale fællesskaber, naturforbindelse og økonomi.

2.

Lokale fællesskaber: Her er vi sammen om noget

Hvilket sted i Danmark har man den største livskvalitet? Ifølge en undersøgelse fra Realdania udgivet i 2025 er svaret: Knebel. Den lille landsby på Mols med knap 4000 indbyggere er det postnummer i Danmark, hvor borgerne har den største livskvalitet. Knebel scorer ikke højt på klassiske socioøkonomiske parametre som indkomst og uddannelsesniveau. Men i Knebel er der et bemærkelsesværdigt stærkt lokalt fællesskab. Relationerne til hinanden, det gode naboskab, de fysiske mødesteder, at være sammen om noget i foreningslivet og hverdagsmøderne i lokalområdet spiller ifølge undersøgelsen en afgørende rolle i borgernes livskvalitet.

Knebel er et illustrativt eksempel på, hvordan lokale fællesskaber og livskvalitet hænger sammen. Men hvordan kan man arbejde med at understøtte lokale fællesskaber som en del af en velfærdsstrategi?

“Knebel er et illustrativt eksempel på, hvordan lokale fællesskaber og livskvalitet hænger sammen.”

Her kan du møde Bent Mariager fra Grønne Nabofællesskaber, Janne Nielsen fra Ringkøbing-Skjern Kommune og Jacob Rask fra BLOXHUB, der gennem hver deres virke er med til at belyse, hvordan lokale fællesskaber skaber velfærd lokalt – og samtidig bidrager til, at velfærdssamfundet holder sig inden for de planetære grænser.

Interview med Bent Mariager

Bent Mariager er initiativtager og talsmand for Grønne Nabofællesskaber. Grønne Nabofællesskaber er lokale selvorganiserede grupper, hvor borgere går sammen om at lave grønne handlinger og fællesskab, der hvor de bor. Her fortæller Bent Mariager om, hvordan de lokale grønne grupper bygger relationer, og er en del af svaret på, hvordan vi skal tænke velfærd i fremtiden.

Hvad er det, grønne nabofællesskaber kan ift. at skabe fællesskab og relationer?

Gennem Grønne Nabofællesskaber kan man begynde at gøre noget sammen med andre, der hvor man bor. Jo mere lokalt, det er, og tættere på, hvor man bor, jo mere kan man se, at ens handlinger gør en forskel. Og pludselig opstår der nye venskaber i lokalområdet, og man begynder at bytte og dele ting med hinanden. Så fra, at naboen blot var en, man sagde hej til, er det pludselig nogen, man mødes og drikker kaffe med og hjælper hinanden med projekter. Man sparer på ressourcerne og får et nærmiljø, hvor man måske også får nogle nye venner.

Hvordan hænger det sammen med velfærd?

“Som jeg ser det, kommer velfærd i højere grad i fremtiden til at handle om fællesskaber. Og der tænker jeg faktisk, at vi kommer til at blive mere lykkelige.”

Man skulle tro, at klima og miljø var det, som jeg var mest fokuseret på, men der er nogle større sammenhænge i det. Hvordan vi lever, hvad det gode liv er, og hvad lykke egentlig er, som ligesom stråler ind i både velfærd, klima og miljø og økonomi. Gennem de sidste 50 års velfærdsstigning har lykke hængt sammen med flere penge, flere materielle goder, større huse, flere rejser... Det er nok ikke der, lykken ligger i fremtiden. Vi skal leve på en anden måde i fremtiden og reducere vores CO2-aftryk. Så vi bliver nødt til at gøre op med det her paradigme, der har været omkring, at velfærd kommer af flere penge. Som jeg ser det, kommer velfærd i højere grad i fremtiden til at handle om fællesskaber. Og der tænker jeg faktisk, at vi kommer til at blive mere lykkelige.

Hvad er din vision for Grønne Nabofællesskaber?

Vi har en ambition om, at 10 % af danskerne skal med. Vi skal have den her ”bofællesskabsidé” ud og leve i hele Danmark. Det er ikke, fordi jeg siger, at alle skal bo i bofællesskaber, man kunne også kalde det landsbyforståelse. Skabe landsbyer i byer. Og det behøves ikke engang være en by, det kan også være et villakvarter eller en karré med fire ejendomme. Det er interaktioner med hinanden, der er vejen frem. Velfærd er for mig ikke kun økonomi, det er det sociale, de kontakter man har med andre mennesker.

Interview med Janne Nielsen

Janne Nielsen er Leder af Aktivitetsområdet Sundhed og Omsorg i Ringkøbing-Skjern Kommune, landets geografisk største kommune. Hun har de senere år været optaget af at arbejde med "Lokal bærekraft", bl.a. gennem et samarbejde med Aktionsuniversitetet og en række andre kommuner. Her fortæller hun om steders ressourcer som en strategi for udviklingen af velfærden, og hvordan hun arbejder med at "vælte væggene" til de kommunale velfærdsinstitutioner.

Hvad er lokal bærekraft, og hvordan bidrager det til velfærd?

For os handler det om at udvikle rammer og muligheder for det aktive, meningsfulde og sociale seniorliv. Det fremmer sundhed og udsætter risikofaktorer for at udvikle sygdom. Så det er kernevelfærden, det handler om. Og vi tror på, at det bedst sker i fællesskab i lokalområdet – tæt på borgernes hverdag. Lokal Bærekraft er en tilgang, hvor man tager udgangspunkt i steder og de mennesker og aktører, der er der og de ressourcer, de kommer med. Og så skaber man et fælles tredje, noget vi skal sammen. Hos os blev det bl.a. konkret til en stor festival udviklet og afviklet af en mangfoldig gruppe aktører, hvor både

frivillige og professionelle bidrog. Men festivalen er egentlig bare et udtryk for en underlæggende værdi, nemlig, at vi skaber relationer og fællesskab – og dermed grobund for det næste vi skal sammen.

Hvad kræver det af jer som kommune?

“Lokal Bærekraft er en tilgang, hvor man tager udgangspunkt i steder og de mennesker og aktører, der er der og de ressourcer, de kommer med.”

Vi plejede at sige, at dørene altid var åbne på vores lokale aktivitetscentre. Det var en tænkning, der handlede om, at de ældre kunne komme ind og deltage i de rammer og aktiviteter, vi satte op i tæt samarbejde med de frivillige på centrene. Nu arbejder vi med at stille de ressourcer i form af medarbejdere og fysiske rammer til rådighed, for det borgerne lokalt gerne vil. Det handler om at understøtte, facilitere og forbinde. Det kræver fx, at vi inviterer til møder med borgere, foreninger og virksomheder på en helt anden måde end vi plejer. Væk med den faste dagsorden, hvor vi er optagede af, hvad vi gerne vil have ud af et møde, og ind med åbne spørgsmål og blik for de ressourcer og den energi, folk kommer med.

Kan man gøre det her alle steder – eller er Ringkøbing-Skjern noget særligt?

Det handler om at gøre det meget lokalt og nært. Så hvis vi fx taler om en større by, så skal man kigge efter de små lokale områder, som en by jo består af, og have blik for de steders karakteristika og ressourcer. Det kan være en gade eller en boligkarré. Og så tror jeg, det er vigtigt at have fokus på, at det her også taler ind i en frisættelsesdagsorden. Medarbejderne skal sættes fri – vi taler meget mindre om ressourcer og timer og mere om værdi. Men man skal også forstå, at det ikke er alle medarbejdere, der trives i det mere frie og udefinerede.

Interview med Jacob Rask

Jacob Rask er Director for Regenerative Built Environment Network i BLOXHUB og ekstern lektor i samfundsøkonomi på Roskilde Universitet med særligt fokus på økologisk økonomi. Her fortæller Jacob om, at vi skal tilbage til at dele mere – og hvorfor det er en god idé i et velfærdssamfund.

Hvordan hænger velfærd og vores boliger sammen?

Jeg vil starte med et eksempel. Jeg er fra Vesterbro, og da jeg voksede op i starten af 90'erne, var der stadig ikke bad i lejlighederne. Så vi tog bad i Vesterbro Svømmehal. Først senere blev der bygget brusekabiner i køkkenet, så køkkenerne blev endnu mindre, end de var i forvejen. Men det er et eksempel på, at man løste en velfærdsudfordring – adgang til varmt bad - fælles. Man havde et privat mådehold og en offentlig luksus. Hvilket har ført til, at vi har nogle fantastiske gode svømmehaller den dag i dag. Der er fx Øbrohallen, som er et af de vildeste eksempler. Det allerflotteste, det var det fælles. Derefter i 60'erne og 70'erne, hvor vi begynder at tale om velfærdsstaten, så sker der på et tidspunkt en drejning, hvor man begynder at

fokusere på, at alting skal være privat. Så i dag har vi en privat luksus, som er den måde, vi imødekommer vores behov på. Jeg mener, at vi skal have et fornyet fokus på, hvordan vi sikrer de fælles goder og den offentlige luksus, og prioriterer den højt.

Hvordan ser det fælles ud i dag?

Der kan man kigge på bofællesskaber. Jeg har skrevet en bog om bofællesskaber, og jeg fandt blandt andet ud af, at mennesker, der bor i bofællesskaber, har en tårnhøj livskvalitet og et meget lavere CO2-aftryk, end personer, der ikke bor i bofællesskaber. I Danmark er vi berømte for bofællesskaber internationalt, og vi har rigtig mange af dem. Og det er noget af det arvegods eller guld, som vi burde grave op og være stolte af. På samme måde som med andelstanken. Så alt det, vi har bygget vores velfærd på som fællesløsninger og andelsløsninger, mener jeg, at vi burde tage op igen. Ved at bruge doughnutmodellen i måden, vi laver byudvikling på, som imødekommer vores behov for velfærd og trivsel inden for planetens grænser.

Hvordan hænger det at dele og livskvalitet sammen?

Der er rigtig meget at vinde ved at dele mere og komme hinanden mere ved. Vi har en tendens til at forbinde det at imødekomme planetens grænser og den grønne omstilling med alt det, vi står til at tabe. Lidt som et rygestop, eller en sur pligt. Jeg er meget mere optaget af alle de ting, vi står til at vinde. Vi har mistet en masse som samfund i den udvikling, vi har været igennem, hvor vi har fået nok i os selv. Det har haft en pris i forhold til vores forpligtigelse, men også deltagelse og den glæde, der er ved at deltage i fællesskaber.

“Der er rigtig meget at vinde ved at dele mere og komme hinanden mere ved. Vi har en tendens til at forbinde det at imødekomme planetens grænser og den grønne omstilling med alt det, vi står til at tabe.”

Glimt

Byens sociale infrastruktur

- *Fællesskabsby Ringsted*

Alle skal have muligheden for blive en del af et fællesskab. Og det er et fælles ansvar på tværs af byen at vise vej til fællesskaberne. Det betyder, at det i Ringsted er apotekeren, farvehandleren, ejendomsmægleren, lægen, ejendomsfunktionæren, ergoterapeuten i den kommunale genoptræning og mange flere, der er med til at vise mennesker, de møder i deres virke, vej til fællesskaberne. Fællesskabsambassadører og ”trædestens-arrangementer” er med til at gøre de første skridt ind i etablerede fællesskaber i boldklubben, spejderforeningen eller gå-gruppen lidt nemmere.

Fællesskabsby er udviklet i samarbejde mellem Komiteen for Sundhedsoplysning og Boligselskabet DAB og afprøvet i Ringsted. En af læringerne herfra er, at det at være en fællesskabsby bliver en identitet og kultur i byen, som skaber værdi for alle de mennesker, der bidrager til at vise vej og dem, der finder vej til nye fællesskaber. I 2026 skal Fællesskabsby-initiativet udbredes til Varde og Furesø. Læs mere [her](#).

Naturforbindelse: Velfærd i naturen

Byudvikling, landbrug, global handel og industrialisering har haft store negative konsekvenser for naturen, dyrelivet og økosystemerne. Det påvirker ikke kun miljøet, men også menneskers sundhed og trivsel.

En undersøgelse, udgivet i forskningsmediet Nature i 2019 viser, at der er en direkte sammenhæng mellem at bruge mindst 120 minutter om ugen i naturen og at have et godt helbred og trivsel. Verdenssundhedsorganisationen WHO har også påpeget, at natur spiller en afgørende rolle for menneskers trivsel, og at det at være i naturen er tæt forbundet med bedre humør, mindre stress og mindre risiko for kroniske sygdomme.

“...der er en direkte sammenhæng mellem at bruge mindst 120 minutter om ugen i naturen og at have et godt helbred og trivsel.”

Der er mange eksempler på, hvordan menneskers fysiske og mentale helbred hænger sammen med, hvordan naturen har det omkring os. Men hvordan kan vi bygge et velfærdssamfund op, hvor vi ikke blot tager hensyn til de plantetære grænser, men hvor naturen er en integreret del af velfærden?

Her kan du møde Jonas Bjørn Whitehorn fra Køge Kommune og Caroline-Marie Vandt Madsen fra Svanninge Bjerge og Natur til et godt liv - Laboratoriet, som hver især udfolder deres perspektiver på og erfaringer med, hvordan natur, velfærd og trivsel hænger sammen.

Interview med Jonas Bjørn Whitehorn

Jonas Bjørn Whitehorn har siden 2021 været byrådsmedlem i Køge Kommune for Socialdemokratiet. I Køge Kommune har man været på forkant af Den Grønne Trepert og har siden 2021 arbejdet med oprettelsen af en lokal naturfond. Her fortæller Jonas om, hvordan det tværsektorielle samarbejde har været nøglen for mere natur i Køge.

Hvorfor har I lavet en naturfond i Køge?

Vi kom på naturfonden i Køge, før der overhovedet var nogen, der talte om grøn trepart. Vi fik en idé om, at det var nødvendigt at bringe aktører sammen, fordi vi oplevede udfordringer med, at hvis man talte med en lodsejer om omlægning af areal, så blev de enormt aggressive. De har i lang tid oplevet, at staten kommer og vil bestemme over deres arealer. Så de er rigtig sure på det offentlige og på staten og på reguleringer. Måden, vi ville komme omkring det på, var ved at inddrage dem. Heraf kom ideen med at oprette en naturfond med en fondsbestyrelse, som består af tre søjler på tværs af sektorer. En kommerciel søjle, som består af store og små lodsejere, som er repræsenteret igennem en af

landbrugsorganisationerne, derudover består den af Dansk Industri og Dansk Erhverv. En civilsamfundssøjle, som består af bl.a. lokalforeningerne fra Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet. Og så er der den tredje søjle, som er til for at få byrådspolitikerne med.

Hvorfor er det vigtigt, at man arbejder tværsektorielt?

Der er enormt mange hensyn i arealdagsordenen – klimahensyn, miljøhensyn, vedvarende energi, grundvandsbeskyttelse osv., og derfor bliver man nødt til at snakke om de her ting på tværs. Det er ikke noget, vi kan løse ved at snakke med én organisation eller to. Derudover er det også særligt vigtigt ift. finansieringen. Lige nu afsætter vi 1 million kr. fra Køge Kommune om året til natur. Og vi får meget lidt ud af de penge. Men det, der kommer til at ske med naturfonden, er, at vi kan kapitalisere med omkring 100 millioner fra forskellige kilder - både virksomheder, men også borgere, der byder ind. Og med de 100 millioner kan man jo så gå ud til andre fonde, og så kan man skalere de her penge. Jeg tror, det er et udtryk for en tendens, vi kommer til at se i fremtiden. Kommuner skal i højere grad i fremtiden etablere samarbejder, hvor andre i virkeligheden kan løfte. Ikke fordi kommunen skal sige “nu skal i gøre sådan her og sådan her”, men i stedet, at man får lavet nogle konstruktioner, eller noget samfundsarkitektur, som gør, at virksomheder og foreninger har mulighed for at gå ind i det. Så i stedet for, at virksomheder investerer fx i skove ude i verden, så kan de investere helt lokalt, hvor virksomhederne er. I den natur eller den skov, deres egne medarbejdere går tur i.

“...og derfor bliver man nødt til at snakke om de her ting på tværs. Det er ikke noget, vi kan løse ved at snakke med én organisation eller to.”

Hvordan hænger det at dele og livskvalitet sammen?

Jeg syntes tit, at man overser, at der er folkesundheds-effekter i det at være i naturen og at få oplevelser i naturen. Og at der er mange muligheder for foreningsliv i naturen. Vi lavede en idrætsanalyse i Køge Kommune sidste år, og den viste, at den største idrætsfacilitet, vi har i kommunen,

“Vi bruger ret mange penge på fodbold, og måske skulle man tage nogle af de penge, vi bruger på fodbold hen til det, som borgerne faktisk mest bruger. Som er naturen.”

er naturen. Nummer to er fodboldbaner og nummer tre er svømmehaller. Vi bruger ret mange penge på fodbold, og måske skulle man tage nogle af de penge, vi bruger på fodbold hen til det, som borgerne faktisk mest bruger. Som er naturen. Fx kan det at få mere natur også medføre, at borgerne går mere, måske ikke de her 10.000 skridt om dagen, men så 5.000 skridt. Så naturen kan helt klart være med til at højne folkesundheden, som jo også er velfærd.

Interview med Caroline-Marie Vandt Madsen

Caroline-Marie Vandt Madsen er chef for Svanninge Bjerger og Natur til et godt liv - Laboratoriet. I Natur til et godt liv - Laboratoriet har de udviklet en metode, hvor naturen er medspiller i socialt arbejde. Hvert år får 400 unge nye redskaber til at håndtere livet under trækronerne i Svanninge Bjerger. I dette interview fortæller Caroline om, hvilken effekt naturen har på vores velfærd, når vi bruger den aktivt.

Hvorfor giver det mening at arbejde i naturen i sociale indsatser?

Der er et hav af undersøgelser, der viser, at når vi færdes i naturen, får vi både rørt os, og vi kan mærke os selv på en helt anden måde. Vi sidder meget foran skærm, ikke kun unge, men stort set alle generationer. Det giver nogle udfordringer i forhold til at mærke vores egen krop. Og tit når man ikke kan mærke sin egen krop, så kan man heller ikke mærke sine egne grænser. Og så er der det med, at den fysiske aktivitet i naturen er anderledes end i gymnastiksalen, hallen eller fodboldbanen, fordi der er forskellige underlag, og der er forskellige sanseindtryk i naturen. Der er vejr og vind, der påvirker én. Og så er naturen også uforudsigelig. Så indimellem bliver man nødt til at handle på en anden måde. Og vi ved også, at naturen

har en afstressende effekt på vores nervesystem. Der frigives alle mulige gode stoffer, som vores krop reagerer på, og som gør, at nervesystemet kommer mere i ro, og vores opmærksomhed fungerer på en anden måde.

Hvilke aktiviteter laver i så i naturen?

Vi kan lave samarbejdsøvelser. Vi kan sanse. Vi kan finde rum, hvor vi kan forsøge at mærke, hvor det er, vi har det godt. Vi bruger meget naturens fænomener. De fortællinger, der ligger derude. Fx hvis der er et træ, der har fået revet en gren af, så vil træet altid forsøge at lukke såret. På et tidspunkt, kan man måske ikke se såret mere, men der kan alligevel vokse råddenskab frem indeni, fordi det ikke får lov at hele. Og nogle gange er der nogle af de unge, der kan føle, at de har noget inde i sig, som ikke rigtig får luft. Og ved at fortælle fortællingen om træet, kan det åbne op for en refleksion. Andre gange handler det om at åbne op for det, der er sket i fortiden. Det kan være, at man får til opgave at bygge vejen til, hvor man er i dag. Og så bygger man vejen, fra da man var fire år og til, hvor man er i dag. Det kan være, der er nogle små sving. Nogle gange ender vejen i et brombærkrat. Fordi den unge ikke kan se sig selv komme ud af den situation, den unge er i dag. Herefter inviterer den unge sin fagprofessionelle med på vejen. Og så kan den fagprofessionelle spørge; Hvordan var det at være her? Hvordan føltes det at stå her? Hvad skete der, og hvordan kan du mærke det? Så det her med at gå fra hjerne til krop og mærke efter. Det kan være en genvej til at åbne op for det, der er svært. Mange nye fagprofessionelle oplever, at det først er lidt farligt. Så tager man skridtet og finder ud af, at det vigtigste er nysgerrigheden og at gå på opdagelse sammen. At turde at stille sig derude, hvor man ikke ved det hele, turde at blive blive kold og få myggestik sammen med de unge. Der sker noget helt andet derude, og de minder de får der, har de med ind i relationen efterfølgende, og det kan være, det er åbningen til mange flere ting. Noget af det, der også opleves hos de fagprofessionelle, er, at de fleste får en større arbejdsglæde af at være med. Så det er jo også spændende.

“Og så kan den fagprofessionelle spørge; Hvordan var det at være her? Hvordan føltes det at stå her? Hvad skete der, og hvordan kan du mærke det? Så det her med hele tiden at gå fra hjerne til krop og mærke efter. Det kan være en genvej til at åbne op for det, der er svært.”

Hvorfor skal vi tænke naturen ind i velfærd?

Der er mange undersøgelser, der viser, at hvis man bor i nærheden af noget grønt, så stiger velfærden også. Man får det bedre. Vi er jo midt i en klima- og en biodiversitetskrise. Og hvis folk får en større forståelse og nysgerrighed for, hvad der er derude, så tror jeg faktisk også, måske ikke, at det ville blive løst, men at der ville blive mobiliseret flere mennesker til den dagsorden. Jeg tror, meget af det her med trivsel og naturkriserne, at der er meget, der hænger sammen. Og hvis man er derude, og man bliver mere forbundet til naturen, så vil man også passe på den. Det kan man næsten ikke lade være med, og så tror jeg simpelthen, at der sker noget.

Glimt

Vild natur lokalt

- Ajstrup Biolaug

Ajstrup Biolaug er en forening i og omkring Ajstrup, som arbejder for mere vild natur gennem godt naboskab og fællesskab. Foreningen omlægger jord i lokalområdet til vild natur for at fremme biodiversitet og udvikle metoder til cirkulær økonomi og regenerativt landbrug på grundlag af stedets ressourcer. I dag har foreningen omlagt 30 hektar jord i lokalområdet. Omlægningen er lavet i samarbejde med Aarhus Kommune, som har bidraget med både økonomiske midler og faglig sparring. Udover at gøre noget godt for miljøet og biodiversiteten i området, oplever foreningen også, at arbejdet har været med til at skabe mening og tilhørsforhold.

Læs mere om Ajstrup Biolaug [her](#).

Økonomi: Nye værdiforståelser

Et gennemgående spørgsmål i de velfærdspolitiske diskussioner er: Hvor skal ressourcerne til velfærd komme fra? Svaret er ofte, at vi skal arbejde, producere og forbruge mere, så vi kan generere flere skatteindtægter, og på den måde understøtte det høje danske velfærdsniveau.

De senere år er denne "mainstream" økonomiske tænkning dog i stigende grad blevet udfordret. Tidligere overvismand Peter Birch Sørensen har bl.a. udtalt i en artikel fra Information fra november 2022, at vi ikke blot kan blive ved med at bruge og vækste, men at vi må forstå, at "*økonomien er et undersystem indlejret i naturen, og at det sætter grænser for væksten*". Det står i opposition til den mainstreamøkonomi, hvor økonomien er et kredsløb med værdier, som cirkulerer mellem husholdninger og virksomheder, og hvor natur og miljø er ikkeeksisterende.

"...økonomien er et undersystem indlejret i naturen, og at det sætter grænser for væksten."

Et andet tegn på, at andre økonomiske forståelser og værdibegreber vinder indpas, var, da den første danske konference om Trivselsøkonomi blev afholdt i foråret 2024 af Alliancen for Trivselsøkonomi. Her deltog mere end 1.000 personer på tværs af den private, civile og offentlige sektor i samtalen om, at kriser inden for bl.a. klima, biodiversitet, social sammenhængskraft og psykisk mistrivsel ikke kan tackles isoleret, men kræver en helhedsorienteret indsats på tværs af samfundet. Konferencen var bl.a. inspireret af lande som Canada, Wales, Island og Finland, der allerede er i gang med at implementere konkrete politikker baseret på trivselsøkonomiens rammesætning og principper.

I denne artikel kan du møde Gorm Nissen fra Den Grønne Ungdomsbevægelse og Dennis Lisbjerg fra Gentofte Kommune, som arbejder med at omsætte ideerne fra den nye økonomiske tænkning til den måde, vi udvikler vores velfærdssamfund på i en dansk kontekst.

Interview med Gorm Nissen

Gorm Nissen er aktiv i Den Grønne Ungdomsbevægelse (DGUB), og har været det i de seneste 4-5 år. DGUB er startet af studerende fra forskellige videregående uddannelsesinstitutioner. Her fortæller Gorm om den omstilling, DGUB mener, der skal til, hvis vi skal skabe et velfungerende velfærdssamfund, som samtidig respekterer de økologiske og planetære grænser.

Hvorfor arbejder DGUB med velfærd?

Vi var en gruppe i DGUB, der var til en “Beyond Growth”-konference i Bruxelles. Det er den her vækstkritiske postvækstdagsorden i en europæisk kontekst, og der kommer alle mulige eksperter rundt omkring fra alle mulige lande. Her blev vores *minds helt blown*, og vi syntes, at alting var vildt og vanvittigt. Men også vildt vigtigt. Efter konferencen opstod ideen til en arbejdsgruppe, som vi døbte “de vækstløse”, og som skulle arbejde med at formulere en væstkritik. Vi fandt ud af, at der er spørgsmål, der er nemme at svare på, og spørgsmål, der er virkelig svære at svare på. Vi fandt fx ret nemt gode argumenter for, at uendelig økonomisk vækst er

uforeneligt med en bæredygtig fremtid, fordi væksten lægger et stort pres på de økologiske og planetære grænser. Men den anden del af den omstilling, som skal til, er, hvordan skaber vi et samfund, der er uafhængigt af den her vækst. Et samfund, hvor vi trives og har et stabilt liv. Også selvom vi har en økonomi, der ikke bliver større. Det kan vi ikke lige så let svare på, og det er ofte det, som vi får modargumenter om. Ofte når vi siger, at grøn vækst ikke er muligt, så siger andre, at vi har brug for vækst. Det er som om, at debatten aldrig samler sig. Fordi vi altid anfægter det, de andre tænker er muligt, som umuligt, og de anfægter det, vi tror, som umuligt. Og derfor kommer vi aldrig rigtig til at møde hinanden. Og derfor, bliver vi nødt til at undersøge det her og blive kloge.

Hvordan ser en vækstafhængig velfærdsstat så ud?

Det handler om forsyning eller “provisioning” på engelsk - altså det her med, hvordan vi får de forskellige ting, vi har brug for. Så en anden måde at snakke om velfærd på, er at spørge om, hvad har man brug for, for at leve det gode liv? Har man brug for en bil, eller har man brug for transport? Har man brug for en rød bøf, eller har man brug for et sundt, nærende og oplevelsesrigt måltid? Så igen skal vi se på hvilke behov, man har, og hvilke ydelser, der skal være til stede, for at dække behovene.

Noget, der er vigtigt for os, er, at velfærd ikke nødvendigvis er noget, der kommer fra staten, men at det godt kan komme alle mulige steder fra. Det, vi tænker som velfærd, er nogle af de ydelser, som giver os en eller anden sikkerhed og tryghed i vores liv, så vi kan udfolde os. I bogen “Til Fremtidens Virksomheder” beskriver vi en fremtid, hvor virksomheder ikke arbejder med det formål at skabe profit til eksterne, men i stedet arbejder for et nytteformål. Så virksomheder kommer til at løfte enormt mange opgaver i vores samfund, fordi det er en del af deres formål.

“Så en anden måde at snakke om velfærd på, er at spørge om, hvad har man brug for, for at leve det gode liv? Har man brug for en bil, eller har man brug for transport? Har man brug for en rød bøf, eller har man brug for et sundt, nærende og oplevelsesrigt måltid?”

Hvis det ikke kun er staten, der skal stå for velfærd, hvem er det så?

Når vi siger, at det ikke skal være staten, som skal løfte alle de her velfærdsopgaver, så er det ikke fordi, at staten har mindre ansvar. De har bare mindre behov for at gøre det. Hvis vi har virksomheder, som fokuserer mere på sikkerhed for medarbejdere, som fokuserer mere på medarbejdernes sundhed, så er det ikke fordi, at vores sundhedsvæsen skal være mindre, men, at der så kommer færre opgaver til vores sundhedsvæsen, fordi de mennesker, som lever i det her samfund, lever sundere liv. Og at fx sådan et behov som at have demokratisk indflydelse på sin hverdag, jo også kan opstå gennem at arbejde på en demokratisk arbejdsplads. Og så har foreningslivet også en vigtig rolle at spille ift. netværk og relationer.

Glimt

Vores eget sted

- *Polymeren i Årslev*

Polymeren er et mødested i landsbyen Årslev, der huser små erhvervsdrivende, repair-cafeer, keramik værksted, sportsfaciliteter, teatersal, ting-central, genbrugsbutik og meget mere. Polymeren er skabt og drevet af lokalsamfundet – for lokalsamfundet.

Polymerfabrikken lukkede i 2010 efter mange års virksomhed, og i 2015 overtog Faaborg-Midtfyn Kommune bygningerne og gav lokalsamfundet to år til at skabe et samlingspunkt og få det til at løbe rundt. Det ultimatum var afgørende for, at Polymeren er blevet lokalsamfundets eget sted, og at grundprincippet er, at her kan alle kan komme med gode ideer, så længe det ikke er ekskluderende, og folk er med til at drive det selv.

Lær mere om Polymeren [*her*](#).

Interview med Dennis Lisbjerg

Dennis Lisbjerg er chefkonsulent i Miljø- og klimaøkonomi i Gentofte Kommune. Gentofte Kommune har udviklet et beslutningsværktøj, der sikrer, at både miljømæssige- og sociale konsekvenser bliver tænkt ind, når der skal træffes politiske beslutninger. Her fortæller Dennis om baggrunden for værktøjet, og hvordan det fungerer i praksis.

Hvorfor arbejder I med nye økonomiske modeller i Gentofte kommune?

Kommunalbestyrelsen i Gentofte Kommune har sat sig et ambitiøst mål: Den vil træffe beslutninger baseret på den tredobbelte bundlinje, hvor både økonomiske resultater, sociale afledte effekter og klimaaftryk afvejes. Både i budgetbeslutninger, men også mere generelt. Og det er netop det, jeg synes er spændende at arbejde med: Hvordan vi får klima og miljøhensyn ind i alle beslutninger, og sikre, at klima og den grønne dagsorden ikke kun er noget, der hører til under Klima-, Miljø- og Teknik. Derudover synes jeg også, at det er vigtigt at understrege, at selv hvis man som borger gør meget i sit personlige klimabudget, så vil man ikke kunne nå den

globale målsætning for 1,5 grader scenariet, på ca. 2 tons CO₂e per person, da det stort set svarer til de udledninger, som kommuner, staten og resten af den offentlige sektor står for i Danmark. Det er altså også de offentlige aktiviteter, der bidrager til, at vi overskrider vores personlige klimabudgetter. Velfærdsydelse er et kæmpe parameter, og derfor er det også vigtigt, at vi stiller spørgsmål til, hvad vi gør i det offentlige, på borgernes vegne, når vi tager beslutninger.

Hvordan arbejdede I jer frem til beslutningsværktøjet Torus?

“Ud fra det arbejde har vi udviklet en beslutningsmodel, som både inkluderer sociale og miljøaspekter, som vi kalder Torus. Aspekterne inden for miljø er, udover klimapåvirkninger, fx biodiversitet og cirkularitet af materialer.”

Vi startede med at kigge organisationen igennem. Der bliver allerede arbejdet med klima og miljø på mange områder. Jeg noterede mål og målsætninger fra forskellige politikker, planer og strategier, og har derefter sparet med interne fagfolk på tværs af kommunen. Jeg har også været i dialog med eksperter fra bl.a. BLOXHUB, Doughnut Economics Action Lab og fra Cornwall - en region i England, som allerede benytter et lignende værktøj. Ud fra det arbejde har vi udviklet en beslutningsmodel, som både inkluderer sociale og miljøaspekter, som vi kalder Torus.

Aspekterne inden for miljø er, udover klimapåvirkninger, fx biodiversitet og cirkularitet af materialer. Inden for det sociale er det fx fællesskaber og uddannelse. Når man bruger modellen, fokuserer man på beslutningens påvirkning på hvert aspekt enkeltvis. Fx ved fællesskaber, vurderer man om sagen styrker de lokale fællesskaber. Så vurderer man, om det er en positiv eller negativ påvirkning, og hvor mange, eller hvor længe, det påvirker. Ud fra vurderingerne giver man hvert aspekt en grøn, gul eller rød farve. Alle 8 miljøaspekter og 10 sociale aspekter gennemgås systematisk. Resultatet er et samlet billede med alle aspekterne, og dermed et beslutningsgrundlag med flere nuancer. Vi har erfaret, at det er vigtigt, at man får værktøjet tidligt ind i en beslutningsproces - så man kan se; okay, vi har nogle røde felter og nogle gule felter - og kan derefter diskutere - hvorfor er de røde og gule? Og, kan vi gøre noget ved det, men stadig få opfyldt, det formål vi ønsker? Der er altså ikke noget rigtigt eller forkert. En beslutning er altid en afvejning. Men her bliver man bevidst om, hvilken afvejning man laver. Man kan jo stadig vælge at træffe beslutningen. Men nu på et mere oplyst grundlag.

Hvordan arbejder I med værktøjet?

“Vi skal helst ikke bygge et nyt lager, vi skal forsøge at finde en bygning eller rum, der står tom, og kan tages i brug til dette formål. Det handler om at få den her tankegang ind, altså det med at tænke i kredsløb og interaktioner.”

Et eksempel er indkøb af møbler i kommunen. Vi skal til at nyindrette rådhuset, og i stedet for at smide alle møbler, vi ikke skal bruge, ud, arbejder vi på at lave et fælles inventarlager i kommunen. Det kan fx også bruges, hvis en skole mangler møbler. Så kan de fremover først tjekke, hvad der er på fælleslageret, før de køber nyt. Det kan både være godt for økonomien og miljøet. Hvis man ser ind i Torus-modellen i det her eksempel, så er der både noget med at genbruge materialer, og der er noget med at skabe en positiv interaktion på kryds og tværs mellem medarbejdere i kommunen, som ikke har været der før. Derudover har vi også talt med Job- Aktivitets- og Kompetencecenteret om, hvordan fælleslageret også kunne generere nogle jobs for borgere på kanten af arbejdsmarkedet. Og her er det vigtigt, at modellen kommer med ind fra starten af, så vi får tænkt hele vejen rundt om beslutningen. Fx hvor skal sådan et lager være? Vi skal helst ikke bygge et nyt lager, vi skal forsøge at finde en bygning eller rum, der står tomme, og kan tages i brug til dette formål. Det handler om at få den her tankegang ind, altså det med at tænke i kredsløb og interaktioner. Der er egentlig ikke noget nyt i den her snak. I naturen foregår alt i kredsløb, med elementer, der påvirker hinanden, og det handler om at få denne systemiske tankegang ind i vores beslutninger.

Hvordan skal I arbejde med beslutningsværktøjet de kommende år?

Vi vil gerne køre flere cases og indsamle flere erfaringer. Og vi vil gerne have mere data, og indarbejde flere modeller som grundlag for vurderinger i værktøjet. Det bliver også spændende, når vi kan begynde at måle på effekter, fx af det interne møbellagerprojekt. Kan vi måle en ændret adfærd? Hvad er der af effekter på miljøet? I det hele taget er ambitionen at gøre værktøjet udbredt at bruge, når man skal tage beslutninger. Vi indgår i et samarbejdsprojekt med en række andre kommuner, og jeg drømmer om, at det kan blive en vidt udbredt tankegang i beslutningstagning. Doughnutøkonomi får hele tiden mere opmærksomhed, og dermed er der behov for redskaber som Torus. Det skal videreudvikles i en iterativ udviklingsproces over de næste år, hvor vi laver test på flere cases og inkluderer flere værktøjer løbende. Så får vi et bedre vurderingsgrundlag, og jeg så gerne, at vi også inkluderer økonomiske modeller og aspekter.

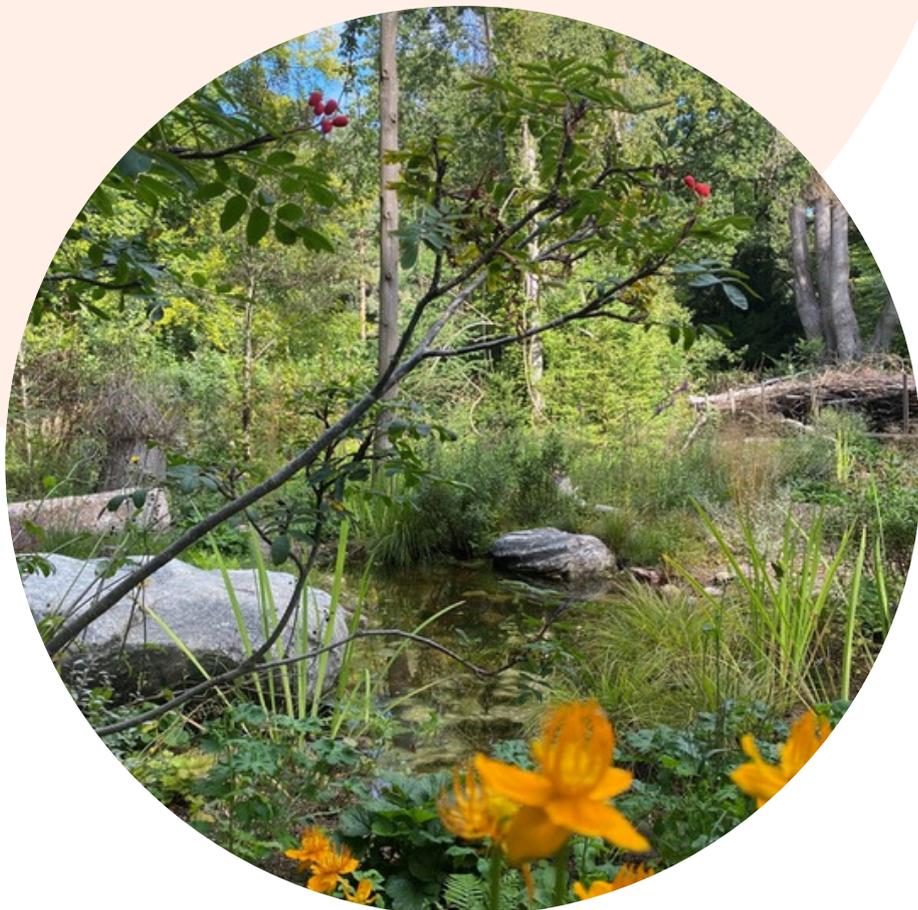
Glimt

Natur som medicin

- *Terapihaver i Gentofte Kommune*

I Gentofte Kommune har man oprettet terapihaver, som hjælper borgere, som er sygemeldt med stress, angst og depression. Projektet blev igangsat af en borger, der havde specialiseret sig i naturterapi og henvendte sig til kommunen med ideen. I haverne går borgerne i naturterapiforløb, hvor møderne foregår i naturen. Gennem naturbaserede øvelser, samtaler og refleksioner arbejder deltagerne med deres udfordringer. Haven er inddelt i syv særlige rum. Rummene indeholder fx en bålplads og en havedam. Siden haven åbnede i 2024, har der været ni hold igennem, hvor borgere, med forskellige slags udfordringer, har deltaget.

Læs mere om Terapihaver i Gentofte Kommune [her](#).

Del

Fra tanker til nye handlemuligheder

I denne sektion præsenterer vi forskellige greb til at oversætte inspirationen fra publikationen til din egen praksis og komme i gang med at forestille sig og praktisere velfærd på nye måder.

3.

Pejlemærker for en ny velfærdsforståelse

Baseret på vidensindsamlingen, interviews, cases og vores samtaler i arbejdsgruppen har vi udviklet tre pejlemærker for en ny velfærdsforståelse. En forståelse af velfærd, der samtænker menneskers og planetens trivsel, og som ser velfærd som en investering i at skabe et bæredygtigt samfund – økonomisk, grønt og socialt.

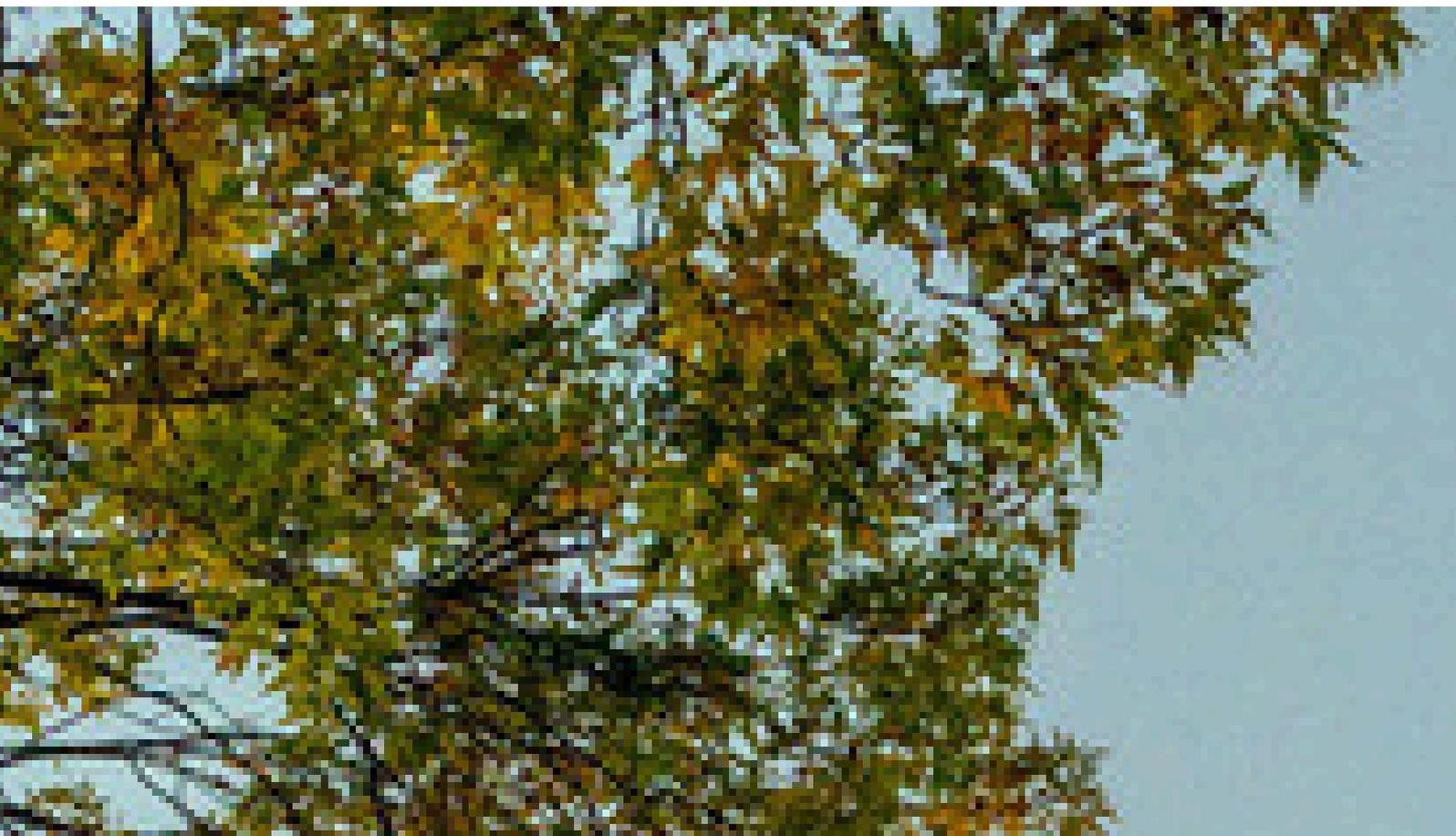
Vi håber, at pejlemærkerne kan åbne for nye perspektiver, prioriteringer og handlinger - både lokalt og nationalt. Det er et bud på et kompas, som vi kan navigere efter, både i den grundlæggende forståelse af de problemer, vi står overfor, og i vores tilgange til at løse dem.

Tanken er, at pejlemærkerne kan bruges i konkrete diskussioner om, hvordan vi fx sikrer omsorg og trykthed i alderdommen, hvordan vi løser udfordringer med mistrivsel i folkeskolen eller i beslutningen om, hvorvidt der skal bygges en ny svømmehal eller ej. Eller noget helt fjerde.

Til hvert pejlemærke har vi udviklet nogle refleksionsspørgsmål til at inspirere samtalerne.

Velfærd opstår mellem mennesker

Velfærd skal ikke måles i ydelser, men i menneskers mulighed for at leve gode liv, med værdighed, mening og mulighed for at deltage i og bidrage til samfundet. Velfærd er mellem menneskeligt. Vi har alle brug for andre mennesker i vores liv, og omsorg, solidaritet og gensidighed er kerneværdier i et velfærdssamfund. Det betyder, at vi skal have fokus på at understøtte relationer, fællesskaber og menneskers muligheder for at forbinde sig til hinanden og bidrage. Nærhed og det lokale har en særlig kraft i den forbindelse.

Refleksionsspørgsmål

Hvilke lokale fællesskaber spiller en rolle i at løse den udfordring, vi kigger på?

Hvordan understøtter vi mulighederne for, at nogen kan være fælles om noget?

Hvordan kan vi være med til at skabe muligheder for, at flere kan drage omsorg for hinanden?

Velfærd er betinget af, at de planetære grænser ikke overskrides

Menneskers og planetens trivsel er uløseligt forbundet. Gennem den luft, vi indånder, det vand, vi drikker, den jord, der skal give os mad, og det vejr, klima og landskab, der er rammerne for vores livsførelse. En samfundsmodel, der underminerer planetens velfærd, underminerer også menneskers velfærd. Det betyder dels, at den livsførelse og de ideer om det gode liv, som velfærdssamfundet understøtter, skal være forenelige med de planetære grænser. Dels, at vi skal forstå ressourcer til velfærd som noget, der er begrænset af planetens ressourcer og grænser - og ikke kun økonomiske ressourcer. Velfærdssamfundet skal have et planetært budget.

Refleksions spørgsmål

Hvordan påvirker de løsninger, vi ser for os, klima, miljø og natur?

Kan vi være med til at understøtte, at flere deler ting og ressourcer med hinanden?

Kan vi forbinde os mere til naturen i vores arbejde?

Velfærd skabes i økosystemer

Over tid er vi kommet til at sætte lighedstegn mellem velfærd og leverancer fra det offentlige i form af ydelser, goder eller rettigheder. Det er vigtige komponenter i et velfærdssamfund – men det er ikke tilstrækkeligt. De virksomheder, foreninger og fællesskaber, der er knyttet til de steder, vi bor, går i skole eller arbejder, er afgørende for vores velfærd – og har potentiale til at spille en endnu større rolle. Ikke som en erstatning for staten, men som en ekstra dimension. Det betyder, at vi skal forstå og arbejde med velfærd som økosystemer af aktører og mennesker, der i samspil og samarbejde skaber værdi. Og det kræver ledelse, der har fokus på at lade ting vokse frem i sprækkerne og lader planer og styringslogikker træde i baggrunden.

Refleksionsspørgsmål

Har vi øje for det, der allerede spirer i lokalsamfundet, og hvordan kan vi bygge videre på det?

Hvilke andre aktører omkring os, skal vi samarbejde med for at skabe den værdi, vi gerne vil?

Kan vi ”vælte væggene” til og i vores egen organisation?

Glimt

Fællesskaber i naturen

- Foreningen Jordforbindelsen i Vendsyssel

Foreningen arbejder med at tilrettelægge netværk, hvor voksne kan mødes og i fællesskab udvikle sig med naturen som omdrejningspunkt. Foreningen ønsker at bidrage til, at færre voksne isoleres og distanceres fra arbejdsmarkedet og samfundet generelt. Der er forskellige aktiviteter bl.a. en gruppe for kvinder, som har haft livskriser, en gruppe for mænd med Aspergers syndrom og en gruppe for mænd i alle aldre, som kalder sig for "Mændsyssel". Mændsysselgruppen mødes om forskellige praktiske aktiviteter i naturen som fx at lave mad over bål, håndværk og lignende.

Læs mere om Foreningen Jordforbindelsen [her](#).

Udvid forestillingsevnen sammen

I vores arbejdsproces har vi brugt forskellige greb til at arbejde med at få perspektiver og vidensformer i spil og med vores evne til at forestille os, hvordan et anderledes velfærdssamfund kunne se ud. De metoder og tilgange deler vi her til inspiration.

#1 Nye Fortællinger

#2 Poesi og Ordbær

#1

Nye fortællinger

Hvorfor?

Fortællinger er et vigtigt redskab i forandring.

Nye fortællinger kan bidrage til at skabe nye handlingsrum og samtaler om, hvad der kunne være muligt – og hvad der forhindrer, at det er det i dag. Samtidig er det en metode, der er velegnet til at skabe et udviklingsrum på tværs af forskellige perspektiver, vidensformer og positioner.

Hvordan?

Lav en fortælling med afsæt i en konkret situation. En god fortælling skal have en begyndelse, en midte og en slutning – og så nogle forhindringer undervejs. I kan selv lave situationerne, som er udgangspunktet for fortællingen.

Eller I kan bruge en af dem, vi har lavet

Begyndelse

- Hvem er med i historien?
- Hvor foregår historien?
- Hvad vil aktørerne gerne opnå?

Midte

- Hvad sker der?
- Hvilke valg tager aktørerne?
- Hvorfor tager de disse valg?

Slutning

- Opnår aktørerne det, de ønskede?
- Eller lykkedes de ikke?

Forhindringer

- Hvad kan gå galt eller obstruere den historie, som I har skabt?

Eksempler på situationer

#1

Det lokale bibliotek skal lukkes, og der er stor borgermodstand. Bygningen, som biblioteket har været i, bliver tom, og det er endnu ikke besluttet, hvad der skal komme i stedet.

#2

Trivselskommissionen anbefaler, at der skal være flere trygge uanfællelskaber, men der er endnu ikke nogen, som har taget teten på at realisere anbefalingen.

#3

Byrådet i en mellemstor kommune skal afholde budgetmøde. Kommunen har netop præsenteret en politisk strategi, hvor der er lagt vægt på at blive foregangskommune ift. FN's 'Erklæring for Fremtidige Generationer'.

#2

Poesi og Ordbær

Hvorfor?

Poesi er en særlig måde at bruge sproget på, som kan forbinde os til det, vi taler om, på en anden måde end fx statistik og modeller. Gennem digtningen og nye kombinationer af ord kan vi åbne vores fantasi. Sproget former os – men vi kan også forme sproget og herigennem sætte retning på den forandring, vi gerne vil skabe.

Hvordan?

Skriv en masse ord ned på små sedler, og læg dem i en bunke. Det kan være ord, der er relateret til det emne, I taler om, men også andre ord. Træk to ord fra bunken, og sæt dem sammen til et sammensat ord. Forklar, hvad det nye ord betyder. Metoden er udviklet af Ordsælvs og leveres i hele Danmark igennem Poesiens Bus.

På næste side finder du tre Velfærds Ordbær til at forundres over, grine af – og måske få en idé?

Kompaspenge

Substantiv	fælleskøn
Bøjning	-ne (flertalsform: kompaspengene)
Udtale	[kom'pɑs,pɛŋə]

En ny valuta, som alle kan tjene, udbyde og købe for. Når ens kompas viser vej til en bæredygtig handling, giver det valuta, som kan veksles til mad og drikke i det lokale kulturhus.

Handlingstræ

Substantiv	Intetkøn
Bøjning	-et, -er, -erne
Udtale	['hanlɛŋstɒɛ:]

Når man arbejder for og lykkes med at skabe et rodnnet af handlinger, enten i en særlig kontekst eller omkring en problemstilling. Handlingstræet kan spire, vokse sig stort, blomstre, afblomstre og være afsæt for, at nyt liv opstår. Et handlingstræ kan både være en metode og et ideal om samarbejde og organisering.

Omsorgsdamp

Substantiv	fælleskøn
Bøjning	-en, -ene
Udtale	['ɔmsɔ:gɔ,dɑmb]

Det er usynligt, men vi kan mærke det. Det opstår, når mennesker er omsorgsfulde eller hjælpsomme overfor andre, og deres handlinger skaber glæde, mening og lyst til at gøre det samme hos flere. Der kan være mere eller mindre omsorgsdamp et sted.

Hvis du vil mere...

Bøger

Doughnut Economics af Kate Raworth 2017

NOK af Toke Haunstrup 2025

Til Fremtidens Virksomheder af Den Grønne Ungdomsbevægelse 2024

Underskud af Emma Holten 2024

Velfærd inden for planetens grænser af Karen Lumholt 2025

Vores Livskvalitet af Henrik Mahncke og Meik Wiking, Realdania 2025

Aktører

Aktionsuniversitetet og Handletanken for Lokal Bærekraft

Aktionsuniversitetet arbejder for at skabe *lokal bærekraft* med afsæt i steders unikke potentialer. Handletanken for Lokal Bærekraft er et fællesskab af eksperter og praktikere, der udveksler viden, metoder og erfaringer og som faciliterer lokale eksperimenter.

Alliancen for Trivselsøkonomi - WEALL DK

WEAll DK er et netværk af aktører på tværs af samfundet, der arbejder for at fremme trivselsøkonomi i Danmark som løsning på de forbundne kriser. WEALL DK er en del af den globale WEALL bevægelse og fungerer som brobygger mellem internationale og danske erfaringer.

Forandringskraft

I regi af Forandringskraft arbejder KL, Akademiet for Social Innovation og en række lokale aktører sammen om at skabe fremtidens velfærd.

Wellbeing Economy Lab

WELA er en dansk tænketank, der arbejder for at fremme Trivselsøkonomi i Danmark gennem analyser, formidling og netværk.

Vil du forbinde dig til andre, der er optaget af velfærd inden for de planetære grænser, så kontakt Clara Dawe, sekretariatsleder i Akademiet for Social Innovation, clara@afsi.dk.

